

1 11.01 DROOG SCHRAALLAND

1.1 BEHEERADVIES

Dit beheeradvies beschrijft wat in het algemeen aan beheermaatregelen nodig is om het beheertype 'Droog schraalland' in stand te houden. Lokaal bezien kan, door specifieke lokale omstandigheden, een aangepast beheer noodzakelijk zijn. Het beheer is bedoeld voor de situatie dat het beheertype in een 'gunstige staat' verkeert. Dat wil zeggen dat de samenstelling van de vegetatie (kenmerkende vegetatietypen, kwalificerende soorten), de aanwezigheid van structuurelementen, het voorkomen van kwalificerende soorten fauna en de abiotische omstandigheden voldoen aan de omschrijving 'goed' in de Kwaliteitsmaatlat voor dit beheertype.

Binnen de droge schraallanden zijn vier subtypen onderscheiden: heischrale graslanden (H), stroomdalgraslanden (S), kalkgraslanden (K) en zinkweiden. Het beheer van deze verschillende vegetaties komt grotendeels overeen, maar verschilt op bepaalde punten. Droge schraallanden van goede kwaliteit hebben hoge natuurwaarden door het voorkomen van bijzondere planten en diersoorten van open, droge en gebufferde standplaatsen.

Droge schraallanden zijn zeldzaam: het heischraal grasland komt verspreid voor op de hogere zandgronden, stroomdalgrasland komt alleen langs de grote rivieren voor en kalkgrasland in Zuid-Limburg. Het subtype Zinkweiden komt op slechts één perceel voor langs de Geul en wordt hier verder niet besproken.

Het beheer is bedoeld voor situaties die min of meer stabiel zijn. De abiotische omstandigheden zijn dan op orde. Omdat droge schraallanden, in goede staat, een (zeer) lage gewasproductie hebben, is de afvoer van biomassa door maaien en afvoeren veelal niet nodig en volstaat een (gemiddeld) extensieve begrazing. Dit heeft als voordeel dat verschillende vegetatiestructuren behouden blijven of geleidelijk veranderen. Voor fauna is dit beter dan het eenvormige en abrupte maaien.

Doelen van het beheer:

- A. Laagproductieve vegetatie met minimaal 60% lage grassen en kruiden met een hoog aandeel kortlevende soorten van open en droge grond.
- B. Aanwezigheid van structuurelementen: open grond, heide, ruigte, struweel of bosjes. Maximale bedekking gezamenlijke elementen 40% en per element 20%. Daarnaast zijn bultvormige nesten van mieren zeer waardevol.

Mogelijke knelpunten:

1. Verruiging (hogere vegetatie met minder (kenmerkende) soorten);
2. Vergrassing (dominantie van grassen zoals gewoon struisgras en bochtige smele op de zandgronden, duinriet en glanshaver in stroomdalgraslanden en gevinde kortsteel in kalkgraslanden);
3. Verhouting (te sterke (>20%) opslag van bomen, struiken en braam);
4. Vervilting (ontstaan van dikke laag oud gras) van de vegetatie;
5. Afname structuurelementen door maaibeheer of te intensieve begrazing.

De eerste vier knelpunten zijn aspecten van eenzelfde ongunstige ontwikkeling en treden vaak gecombineerd op wanneer het beheer te extensief is. Omdat deze droge schraalgraslanden in principe een lage productiviteit hebben, verlopen deze ontwikkelingen bij afwezigheid van beheer, vrij langzaam.

Echter, door inspoeling of atmosferische depositie komen teveel vermestende en/of verzurende stoffen in het grasland terecht. Dit versterkt de genoemde ongunstige ontwikkelingen. Alle subtypen zijn gevoelig voor vermessing.

Van verzuring hebben vooral de heischrale graslanden op licht gebufferde bodem te lijden. Ook stroomdalgraslanden op zandgrond zijn gevoelig voor verzuring wanneer de basenverzadiging niet incidenteel, bij extreme hoogwaters, door overspoeling met kalkrijk rivierwater en -zand wordt aangevuld.

De depositie van verzurende en vermestende stoffen is de laatste decennia weliswaar afgenomen, maar is voor kritische natuurtypen zoals de droge schraalgraslanden nog altijd (veel) te hoog.

In veel gevallen is een terrein in het natuurbeheerplan als droog schraalland aangegeven, maar heeft het terrein in de huidige situatie zowel in de productiviteit als soortensamenstelling nog niet of niet meer de kwaliteit van

een droog schraalland. In die gevallen kan een intensiever omvormingsbeheer van twee maai beurten per jaar nodig zijn om de vegetatie voldoende te versralen.

Het beheer van Droog schraalland bestaat dus uit (een combinatie van) de onderstaande maatregelen.

Maatregel	type	Doel	Knelpunt
Gecontroleerd (druk)begrazen met (gescheperde kudde) schapen	K, H	A, B	(1 - 4)
Begrazing met runderen (droog/jongvee) en(of) paarden. Matig extensieve begrazing (weinig bemesting) met landbouwvee	S (K)	A, B	(1 - 5)
Begrazing met runderen(of) paarden. Extensieve natuurlijke begrazing	(H)	A, B	(1 - 5)
Maaien met afvoer maaisel, plaatselijk 'diep' maaien en deel laten staan	alle	A, B	1 - 4
Opslag verwijderen	alle	B	3

Beheermaatregelen kunnen een nadelige invloed hebben op beschermde soorten (op basis van de Flora- en faunawet c.q. Natuurbeschermingswet). Onderstaande tabel helpt bij het bepalen van de timing van het beheer: de kleuren (afkomstig uit de [Gedragscode Natuurbeheer](#)) geven in grote lijnen aan of in een bepaalde periode gewerkt kan worden, eventueel onder voorwaarden en handelt u niet in strijd met de wet. Dat hangt af van de mogelijke aanwezigheid van kwetsbare beschermde plant- en diersoorten en de kans dat deze verstoord worden. Daarbinnen is, indien van toepassing, met diverse symbolen de meest effectieve periode van een maatregel aangegeven.

Tabel versie kleuren als kalender Gedragscode natuurbeheer en met symbolen

Maatregel	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec						
begrazen met schapen						d	d	d	d		b	b	b	b				
begrazen rund/paard, landbouwvee					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
begrazen rund/paard, natuurlijk*	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X	x	x	x
maaieren										X	X	x						
maaieren en nabeweiden (sch/ru/pa)									x	X	x			b	b	b	b	
opslag verwijderen	x	x	x									x	x	x	x	x	x	x

X voorkeur

x geschikt

d gecontroleerde en tijdelijke drukbegrazing met schapen.

b extensieve nabeweiding max 1 GVE/2 ha. Vooral bij maaieren in de zomer is nabeweiding gewenst.

* Grote begrazingseenheden in bijvoorbeeld bos- en heideterreinen (heischraal grasland) en uiterwaarden (stroomdalgrasland) worden integraal jaarrond begraasd.

	altijd toepasbare periode
	kwetsbare periode (ja, mits met voorzorgsmaatregelen)
	Ontheffingsperiode (nee, tenzij met ontheffing FF-wet of tenzij uit inventarisatie is gebleken dat streng beschermde soorten niet aanwezig zijn)

1.2 NADERE TOELICHTING OP HET BEHEER

1.2.1 Inventarisatie van belangrijke waarden

Bij het uitvoeren van de beheermaatregelen dient u rekening te houden met kwetsbare waarden. Dat kunnen [beschermde](#) (volgens de Flora- en faunawet c.q. de Natuurbeschermingswet), [bedreigde](#) (Rode lijsten) of [karakteristieke](#) (bijv. kwalificerende soorten SNL) planten of dieren zijn, maar ook cultuurhistorische waarden. Het is daarom belangrijk om vooraf te inventariseren of en waar dergelijke planten, dieren of andere waarden aanwezig zijn en hoe belangrijk het te beheren terreindeel voor de soort en de lokale populatie is.

Of en waar kwetsbare soorten aanwezig zijn, zal doorgaans blijken uit inventarisatie die in het kader van de [SNL-monitoring](#) vereist is. Als er beschermde soorten aanwezig zijn dan kan het zijn dat u, om eventuele nadelige gevolgen voor die soorten te voorkomen, aan extra maatregelen moet denken, zie de [Gedragscode Natuurbeheer](#). Voor andere waardevolle soorten, die niet beschermd zijn, kan ook de uitvoering van

maatregelen volgens de Gedragscode eventueel negatieve gevolgen hebben. Aanvullende maatregelen kunnen dit voorkomen. Dat kan b.v. door locaties van kwetsbare of bedreigde soorten te sparen, zo nodig door ze te markeren in het veld, of door deze gefaseerd (niet in één keer) te maaien.

Kwetsbare soorten verdienen soms aanvullende maatregelen. In een aantal gevallen staan die beschreven in soortbeschermingsplannen voor die soorten. Daarover is meer informatie te vinden op sites over de betreffende soort of soortgroep.

Goed ontwikkelde droge schraallanden herbergen met name veel bijzondere planten en insecten zoals vlinders en sprinkhanen. Door laat te beweiden of te maaien en dit gefaseerd te doen zijn negatieve effecten relatief klein. Stem de timing en fasering af op de meest bijzondere soorten.

1.2.2 Begrazen

Begrazing is het gebruiken van grazers als schapen, geiten, paarden of runderen. Voor droge schraallanden in goede staat, is het de meest geschikte beheervorm omdat de variatie in vegetatiestructuren en het microreliëf worden behouden of versterkt en 'vervilt' en 'vermossing' wordt voorkomen. De afvoer van nutriënten (verschraling) is bij begrazing echter gering vergeleken bij maaien en afvoeren.

Er zijn verschillende vormen van begrazing:

- **Begrazing met gescheperde schaapskudden** heeft in het verleden geleid tot het ontstaan van zowel de heidelandschappen met heischrale graslanden op de hoge zandgronden, als de kalkgraslanden in Zuid-Limburg. De laatste decennia wordt deze begrazing plaatselijk weer in deze landschappen toegepast. De graasdruk kan door de herder goed worden gestuurd en gedoseerd en dit is van grote waarde voor het op de juiste wijze kunnen beheren van deze graslanden. Bij droge schraallanden is het voor de fauna van belang dat diverse vegetatiestructuren tegelijk in het terrein aanwezig zijn en dit een grotere kans biedt om de levenscyclus te voltooien. Dit kan worden bereikt door gefaseerd drukbegrazing toe te passen. Voor heischrale graslanden is een dergelijk intensief gefaseerd beheer minder nodig vanwege de lagere biomassa-productie, maar is het met gescheperde begrazing goed mogelijk de gewenste begrazing op het geschikte moment toe te passen. Voor stroomdalgraslanden zijn schapen niet geschikt.
- **Begrazing in omrasterde percelen waarbij de dieren een bepaalde tijd in een perceel verblijven en dan naar een ander perceel worden verplaatst.** Hierbij kan goed op graasdruk worden gestuurd. In een natuurgebied is het niet wenselijk rasters te plaatsen maar kan eventueel met tijdelijke rasters worden gewerkt. Het hier boven geschetste intensieve en gefaseerde schapenbegrazing van kalkgraslanden kunt u ook met rasters uitvoeren. Begrazing van kalkgrasland door koeien kan ook tot goede resultaten leiden; met name op vlakke percelen of de vlakke gedeelten onderaan de helling zijn daarvoor geschikt. Stroomdalgraslanden in uiterwaarden worden in veel gevallen matig extensief begraasd door landbouwvee in het groeiseizoen (april-november) Het gaat dan om jonge of 'droge' koeien of paarden waarbij geen tot weinig bemesting met stalmest plaatsvindt. Oude landbouwvelden zijn voor dit beheer goed geschikt. Voor stroomdalgrasland is het belangrijk dat de vegetatie kort de winter in gaat. Daarom is ook bij een maai-beheer, nabeweiding tot aan de winter gunstig.
- **Extensieve begrazing met half wilde runderen en of paarden die jaarrond in een groot gebied verblijven en daar een relatief natuurlijk gedrag vertonen** waardoor natuurlijke begrazingspatronen ontstaan. Met de dichtheid aan dieren en wel of niet bijvoeden in de winter wordt de graasdruk voor het gehele terrein gestuurd. Binnen het terrein is sturing van graasdruk niet mogelijk. Voor droge schraallanden is deze beheervorm niet of weinig geschikt omdat deze vegetaties vaak op specifieke en kleine locaties voorkomen en een zeker beheer nodig hebben. De kans dat de natuurlijke begrazing goed uitpakt is klein en deze bijzondere vegetaties kunnen zich niet makkelijk elders ontwikkelen. Zo zijn in verschillende uiterwaarden waardevolle stroomdalgraslanden sterk verruigd nadat ze onderdeel werden van een groot natuurontwikkelingsgebied omdat de grazers een voorkeur hadden voor de voedselrijkere graslanden op de voormalige landbouwgronden. In andere gevallen kozen de grazers de vaak hooggelegen stroomdalgraslanden uit als rustplaats waardoor vertrapping en vermessing optraden.

De veedichtheid is een belangrijke beheervariabele en wordt uitgedrukt in GVE: Een grootvee-eenheid (GVE) is een landbouwkundige omrekeningsfactor. Elk rund ouder dan 2 jaar en een paard ouder dan 6 maanden komt

overeen met 1 GVE, een rund van 6 maanden tot 2 jaar is 0,6 GVE. Schapen en geiten komen overeen met 0,15 GVE.

Voor droge schraallanden is in de [Gedragscode Natuurbeheer](#) 0,5 GVE/ha gemiddeld per jaar, als bovengrens genomen. De veedichtheid moet worden aangepast op de productiviteit van het schraalland; voor de rijkere typen, zeker voor stroomdalgrasland, is deze dichtheid mogelijk wat aan de lage kant waardoor vervilting/verruiging in de hand wordt gewerkt.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- In principe is extensieve begrazing voor droge schraallanden de optimale beheervorm omdat een diversiteit aan vegetatiestructuren behouden kan blijven en daarmee voor de flora en de fauna meer mogelijkheden zijn. Omdat in een goede situatie afvoer van nutriënten niet noodzakelijk is, is beweiding voldoende.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- Wanneer de productiviteit van de vegetatie hoger is dan gewenst (> 5 ton droge stof/ha), is extensieve beweiding onvoldoende om verruiging en vervilting te voorkomen. Een hogere graasdruk heeft diverse ongewenste effecten en kan hooguit tijdelijk worden toegepast. In deze situatie kan het nodig zijn om te maaien en af te voeren en later na te beweiden om de zode kort de winter in te laten gaan.
- Wanneer droge schraallanden kleine oppervlakten innemen in grote begrazingseenheden bestaat de kans dat het schraalland onvoldoende begraasd wordt. Apart inrasteren om gericht te kunnen weiden kan dan gewenst zijn
- Dit risico is zeker aanwezig in geval van schraallanden in een groter natuurontwikkelingsgebieden waar agrarische grond uit productie is genomen omdat deze graslanden relatief voedselrijk zijn en door het vee worden geprefereerd. Aanvullend maaibeheer of apart inrasteren om gericht te kunnen weiden kan dan gewenst zijn.

Hoe toepassen:

- Bij begrazing met een schaapskudde van kalkgraslanden is een korte en intensieve begrazing in de (voor)zomer geschikt. Na een rustperiode vindt in de herfst extensieve (< 1 GVE, is maximaal 7 schapen/ha) begrazing plaats.
- Bij kalkgraslanden moet u de intensieve voorzomerbegrazing als het mogelijk is, gefaseerd uitvoeren worden door het terrein in 2 of 3 percelen te scheiden. Houd een pauze van 2 tot 4 weken aan zodat in het terrein steeds hoge en bloeiende vegetatie voorhanden is.
- Zorg dat de veebezetting zodanig is dat de grasmat voor het grootste deel (minimaal ca. 70-80%) kort de winter in gaat. Als dat niet het geval is kan de zode vervilten. Dit is slecht voor de kieming van zaden en de ontwikkeling van jonge planten. Dat leidt tot soortenarme vegetaties. Doorgaans zal een gemiddelde veedichtheid op jaarbasis van maximaal 0,5 GVE per ha voldoen. Dit is uiteraard afhankelijk van de gewasproductie;
- De begrazingsdruk hoeft niet steeds hetzelfde te zijn: wisselingen kunnen bijdragen aan de structuurvariatie;
- Grazers zijn sociale kuddedieren. Houd daar rekening mee door meerdere dieren, en bij voorkeur familiegroepen, in te zetten;
- Houd de effecten van de begrazing op soorten en structuur in de gaten en stuur bij wanneer dat nodig is. Een te intensieve begrazing kan ten koste gaan van kwetsbare soorten of structuurvariatie of tot aantasting van cultuurhistorische elementen. Te extensieve begrazing kan leiden tot verruiging. Onder invloed van een niet te intensieve begrazing kunnen lokaal structuurrijke overgangen ontstaan die worden gebruikt door insecten en vogels. Ideaal is een afwisseling van kort gegraasde vegetaties met open plekken, grazige ruigten, ruigten en wat struweel en/of een enkele boom;
- Voer niet bij, alleen als er echt geen andere mogelijkheden voorhanden zijn. Pas liever de aantallen dieren aan;
- Wees zeer terughoudend met ontwormingsmiddel: alleen gebruik als curatief middel en niet preventief. Het heeft een negatieve invloed op o.a. bodemleven en mestfauna (het doodt b.v. insectenlarven).

1.2.3 *Maaien*

Beschrijving en doel van deze maatregel:

Maaien van droge schraallanden betreft het één keer per jaar afmaaien van het bovengrondse deel van de vegetatie. Maaien in principe niet met klepelmaaier maar met een schotelmaaier of messenbalk om hoge sterfte van fauna te voorkomen. Het maaisel wordt altijd goed afgevoerd.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

Er kan worden gemaaid - in combinatie met nabeweiden - als het gewas te productief is om uitsluitend te beweiden (productie meer dan ca. 5 ton droge stof per ha).

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- Als de productie voldoende laag is om uitsluitend te beweiden (minder dan ca. 5 ton droge stof per ha).

Hoe toepassen:

- Bij één maaibeurt per jaar kunt u deze het beste eind augustus-begin september uitvoeren. Alle plantensoorten hebben dan gelegenheid om zaad te zetten. Wanneer de productiviteit van de vegetatie hoger is dan gewenst (meer dan 5 ton droge stof/ha) wordt met maaien aan het einde van de zomer te weinig biomassa afgevoerd en kan beter eerder worden gemaaid. Nadeel daarvan is weer dat de vegetatie te lang de winter in gaat en dat heeft een sterk negatief effect op de soortenrijkdom. Nabeweiding is dan zeer gewenst.
- Houd bij het maaien mogelijk rekening met kwetsbare waarden. Dat kunnen bedreigde, beschermde of karakteristieke soorten planten of dieren zijn, maar bijvoorbeeld ook terreindelen met veel microreliëf of cultuurhistorische of aardkundige waarden (bijv. schansen, landweren, tuinwallen). Het is daarom belangrijk om vooraf te inventariseren of en waar dergelijke planten, dieren of andere waarden aanwezig zijn. Als er kwetsbare soorten aanwezig zijn dan kan het zijn dat u extra voorzorgsmaatregelen moet nemen. Houd rekening met de kwetsbare locaties bij het maaien, zo nodig door ze te sparen (bijvoorbeeld mierennesten), maar vaak moet toch wel overal één keer gemaaid worden.
- Kleine, bijzondere locaties (b.v. delen met veel microreliëf, zomen rond struweel) kunt u het beste maaien met een kleine maaier met messenbalk, zeis of bosmaaier.
- Omdat in droge schraallanden eenjarige plantensoorten een belangrijke rol spelen is het gunstig om bij het maaien plaatselijk tot max. 20% van de oppervlakte 'diep' te maaien waarbij de messen het bodemoppervlak raken en licht beschadigen. Dit creëert kiemingsmogelijkheden. Dit is niet van toepassing op de hier boven genoemde plekken met een waardevol microreliëf (of bij mierennesten!).
- Maai van binnen naar buiten, zodat dieren kunnen ontsnappen. Gebruik bij grootschaliger maaibeheer een wildredder.
- Kleine delen van het terrein bij het maaien ontzien, deze kunnen voor fauna (vogels, insecten, reptielen) essentieel zijn. Richtlijn is rond de 10%, steeds een ander stuk, liefst met zoveel mogelijk structuurvariatie. Voorkom hierbij wel verruiging en opslag.
- Maai bij voorkeur bij zonnig, warm weer. Koudbloedige faunasoorten kunnen dan beter vluchten.
- Door het maaisel enkele dagen te laten liggen of te schudden krijgt fauna de kans om te ontsnappen uit het maaisel, en kan zaad rijpen en eruit vallen. Maai niet met een maai-zuigcombinatie: hierdoor wordt vrijwel alle fauna afgevoerd.
- Laat het maaisel niet langer dan 1 week liggen, anders verliest het weer voedingsstoffen aan de ondergrond en werkt het verstikkend.
- Bij kalkgraslanden is maaien en afvoeren effectief voor het afvoeren van nutriënten, maar heeft dit ongunstige effecten op de fauna en het aantal plantensoorten. Daarom wordt aanbevolen deze graslanden gefaseerd te maaien in 2 of 3 delen in de (voor)zomer. Houd tussen de ingrepen een pauze van 2 tot 4 weken aan zodat in het terrein steeds hoge en bloeiende vegetatie voorhanden is.

1.2.4 Verwijderen opslag

Verwijderen van opslag betreft het uitsteken/trekken van zaailingen van bomen en struiken die het grasland koloniseren.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- Wanneer opslag op meer dan 20% van het grasland aanwezig is of juist de meest waardevolle delen bedreigt. Volgens de structuurkenmerken van het beheertype is maximaal 20% bedekking met struweel toegestaan, maar het is raadzaam een lagere bovengrens (10%) aan te houden.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- Wanneer opslag beperkt (<10%) en verspreid aanwezig is, vormt dit een waardevol structurelement in het grasland en is bestrijding niet nodig.
- Wanneer het struweel hoge floristische en faunistische waarden bevat. Overleg hierover met de provincie. Wellicht kan op een ander deel van het terrein het schraalgrasland worden uitgebreid en/of is een herbegrenzing van beheertypen mogelijk.

Hoe toepassen:

- Mogelijk moet u bij het verwijderen van opslag of bomen rekening houden met kwetsbare waarden. Dat kunnen bedreigde, beschermde of karakteristieke soorten planten of dieren zijn, maar bijvoorbeeld ook cultuurhistorische of aardkundige waarden (b.v. schansen, landweren). Inventariseer daarom vooraf of en waar dergelijke planten, dieren of andere waarden aanwezig zijn. Als er kwetsbare soorten aanwezig zijn dan kan het zijn dat extra voorzorgsmaatregelen nodig zijn. Is sprake van cultuurhistorische of aardkundige waarden, voorkom dan bodemverstoring (bijv. door bomen niet machinaal te trekken);
- Kleine boompjes trekt of steekt u - zolang dat nog kan - bij voorkeur met wortel en al uit. Dikkere moet u zo laag mogelijk afzagen, waarna ze eventueel bedekt worden met plaggen om opnieuw uitlopen te voorkomen.
- Normaal gaat regulier begrazen of maaien struweelvorming voldoende tegen. Houd het reguliere beheer goed in de gaten en als struweelvorming regelmatig te sterk is, moet u het reguliere beheer wellicht bijstellen.

1.3 AANVULLENDE OF SPECIEFIE BEHEERMAATREGELEN

1.3.1 Herstelbeheer

Het beheer is bedoeld voor die situaties dat het beheertype voldoet aan de kwaliteitsmaatlat 'goed': de kwalificerende soorten komen voor, de kenmerkende structurelementen zijn aanwezig en de abiotiek is op orde.

Als er knelpunten zijn bij droge schraallanden, dan hebben die vaak te maken met een te hoge voedselrijkdom en/of verzuring van de bodem. Eutrofiëring en verzuring zijn vaak het gevolg van atmosferische stikstofdepositie. Om deze ontwikkeling te keren is een intensief herstelbeheer nodig van maaien en afvoeren en/of eenmalige ingrepen zoals het afplaggen van de vermeste bovengrond.

- Maaien en afvoeren is de meest effectieve beheervorm om nutriënten af te voeren. U kunt het beste begin juli maaien (zeker in drogere jaren) omdat later in de zomer de vegetatie verder is verdord en minder biomassa wordt afgevoerd. Het maaisel moet u binnen een week verwijderen om uitspoeling van voedingsstoffen te voorkomen. Nabeweiding is bij een vroege zomerbeurt zeer wenselijk omdat anders de grasmat die in de nazomer opschiet de kieming van één-jarigen verhindert.
- Bij het vervroegen van de maaibeurt, of sowieso bij elke andere verandering in beheer waarbij de aanwezigheid van vegetatie structuur en bloei in het seizoen wordt gewijzigd, is het zeer raadzaam na te gaan wat het effect is op bijzondere fauna (ongewervelden). Insecten hebben vaak een korte periode waarin essentiële levensfasen moeten worden doorlopen en een verandering in beheer kan dan grote invloed hebben. Natuurlijk kunt u niet overal rekening mee houden, maar voorkom dat populaties van zeldzame soorten worden aangetast.

- Wanneer de productiviteit meer dan 5 ton droge stof/ha bedraagt, is eigenlijk geen sprake van droog schraalland. Verschraal de vegetatie dan door tweemaal per jaar te maaien met afvoer van maaisel. Juni en eind september zijn geschikte momenten.
- Intensieve beweiding kan in sommige gevallen een alternatief zijn voor maaien. Denk aan sterk hellende of reliëfrijke terreinen. Het is daarbij essentieel dat het vee alleen in het terrein graast en in de avond/nacht verplaatst wordt naar de stal of een ongevoelig deel van het gebied. Daarmee voorkomt u dat het vee in het schraalland mest en daarmee de afvoer van voedingsstoffen te niet doet.
- Zowel maaibeheer als intensieve beweiding zijn voor droog schraalland in principe schadelijk omdat de structuur eenvormig wordt en voor allerlei fauna het leefgebied verdwijnt. Volg de positieve en negatieve effecten van deze maatregelen daarom goed en stop het herstelbeheer wanneer de gewenste verschraling is bereikt of wanneer de negatieve effecten de overhand krijgen.

1.3.2 Plaggen, chopperen en bekalken

Plaggen is het verwijderen van nutriënten en/of organische stof die in de vegetatielaag en het organische deel van het bodemprofiel aanwezig zijn, door het volledig verwijderen van de vegetatielaag en het geheel of gedeeltelijk verwijderen van het organische deel van het bodemprofiel.

Chopperen kan een alternatief voor plaggen zijn bij een dunne strooisellaag (<2cm). Het is een vorm van verdiept maaien of van ondiep plaggen, afhankelijk van de diepte, waarop de machine wordt afgesteld.

Plaggen of chopperen kunt u toepassen wanneer herstelbeheer te weinig effect heeft. Met de methoden wordt veel organisch materiaal en dus voedingsstoffen, uit het terrein afgevoerd. In de open grond kunnen zaden weer ontkiemen.

De volgende punten zijn daarbij van belang:

- Plaggen is in droge schraallanden riskant want met plaggen kan de buffercapaciteit van de bodem verdwijnen en de nutriëntenbalans wordt verstoord. Pas plaggen daarom zeer terughoudend toe in deze schrale doeltypen. Een deskundige kan hierover oordelen. Chopperen heeft deze nadelen minder sterk.
- Bekalk bij lage pH waarden in heischraal grasland (< 4,2) binnen een jaar na de ingreep. Indicatie is 2.000 kg Dolokal per ha.
- Spaar restpopulaties van zeldzame soorten.
- Pas plaggen of chopperen toe met kleine oppervlaktes (stroken) waarbij minimaal de helft van de vegetatie van het te plaggen/chopperen oppervlakte gespaard blijft en een grote randlengte aangepakt/gespaard. De overblijvende vegetatie kan later (10-20 jaar) worden aangepakt.
- Uit de praktijk is gebleken dat u met plaggen niet altijd de beoogde resultaten bereikt omdat in de zaadbank betreffende plantensoorten niet aanwezig zijn. Ook is de bodemflora en fauna van groot belang gebleken. Het inbrengen van maaisel, strooisel of grond is dan gewenst.

1.3.3 Branden

Onder branden wordt verstaan het opzettelijk verbranden van de vegetatie om de effecten van vermisting en verzuring tegen te gaan. Branden is een vorm van heidebeheer en is ook te gebruiken als een maatregel voor herstelbeheer van heischrale graslanden. Als het branden intensief gebeurt, resulteert de maatregel namelijk in een afvoer van voedingsstoffen en in een vergroting van het aandeel dat de kale, minerale bodem inneemt in de totale oppervlakte.

- Branden in de winter, bij voorkeur bij droog vriezend weer en laat uitvoeren door iemand met ervaring.
- Brand een kleine oppervlakte per keer om te veel schade aan faunapopulaties te voorkomen.
- Begraas het grasland na branden om de gestimuleerde grasgroei te verwijderen.